

Observatoriul este de două ori în săptămână, marțea și sâmbăta.

Prețurile

pentru Sibiu pe 1 an întreg 7 fl., pe 6 luni 3 fl. 50 cr., dusu la casa cu 1 fl. mai mult pe an; — trimis cu poșta în lăuntrul monarhiei pe 1 an întreg 8 fl., pe 6 luni 4 fl. — În străinătate pe 1 an 10 fl. s'eu 22 franci, pe 6 luni 5 fl. s'eu 11 franci; — numeri singuratici se dau câte cu 10 cr.

OBSERVATORIULU

Diariu politic, national-economic și literar.

Orice inserate,

se plătesc pe serie s'eu linia, cu litere merunte garmondu, la prim'ă publicare câte 7 cr., la adou'ă și a treia câte 6 cr. v. a. și preste aceea 30 cr. de timbru la tesaurulu public.

Prenumeratiunile se potu face în modulu celu mai usior prin assemnatiunile poștei statului, adresate de a dreptulu la Redactiunea Diariulu Observatoriulu în Sibiu.

Nr. 26.

Sibiu, 29/10 Aprile 1878.

Anulu I.

Revelatiuni de secrete publice *).

De candu bemu apa turbure din Sibiu, ni s'a intemplat se vedemu unele chartei scrise, la a caroru lectura ni se suiă sangele în capu, și ne venia se ne acoperimu faci'a de rusine și intristare. Mahomedu a disu, că a patimî și a tacé, este una din virtutile principali. Noi inse cunoscemu casuri destule, candu a tacé semnifica a committe crima grea; éra alte-ori tacerea trage în urm'a sa mórtea, și atunci dicatórea romanésca, Tacerea'i că miera, remane de minciuna. Unu individuu se genédia a spune medicului că suferé de o buba rea sub tíora, s'eu în gura; în fine totu e constrinsu se o arate. Acumu inse sententi'a medicului suna că este prea tardiu; esti perdutu nefericitule! Dara înca în casuri, candu ulcorile au esitu pe frunte, pe ochi, pe nasu!

În dieceasa Oradei este unu secretu publicu, că la inventarea obiectelor remase după episcopulu Ioanu Olteanu între alte scrisori fatali se află și unu actu, întru care stă între altele passagiulu acesta: „Iti recomand cu totu adinsulu că se fi cu cea mai mare atentiune la toti pasii mitropolitului și ai episcopilor, și la modulu cumu conduc ei poporulu (hogy miként vezetik a népet) etc.“ Asia dara acelu episcopu era pusu de politiaiu, detectivu, spionu preste ceilalti episcopi, chiaru și preste mitropolitulu seu. Asia dara acuma se scie, pentru-ce densulu nu creștă pe mitropolitulu seu, nu se ținea de sufraganu alu aceluia, nu voiă se audia de disciplina hierarchica, de canóne, de asia numite bulle ale scaunului Romei și nici chiaru de regulele buneii cuviintie. Asia dara ordinea hierarchica a bisericii gr. catholice romanesci pentru elu nu esistă de locu. Vetii întreba: Cine a cutediatu se'lu dispensedié pe densulu dela observarea legilor și a disciplinei bisericesci și cine 'ia permis a rebella contra auctoritatii competente? Suntemu mai multu că siguri, că DVóstra vetii mai pune și alte întrebări fórte grave, la care inse nu noi ve vomu sci da respunsulu asteptatu; că-ci déca ne-ati întreba de es., că cine cutédia se puna pe archiereii gr. catholici și pe cei gr. resariteni într'o cathogoria cu superintendentii calviniani s'eu ariani, noi carii nu suntemu canonisti, amu sci numai se ve îndreptam chiaru la acei archierei.

Serimane Sionuri romanesci, la ce stare deplorabile ati ajunsu!

Se trecemu la unu altu morbu ascunsu, care se descopere prin scrisori, precumu este de es. și urmatóri'a:

„ . . . Spectate Domnule Redaptoru! Causa „ponderosa me silesce se ve fiu spre incomoditate. „Anume: Superiorii mei nu-mi concedu cetirea „foiloru nationale, cu atâtu mai virtosu politice; „pentru aceea me rogu fórte, se binevoiti numerii „urmatori ai titula astfelu:

Reinnoindu'mi rogarea umilita cu destinsa stima remanu în S . . . , alu 9 Martiu 1878.

teologu de an. . . .“

Liniiile punctate aci însémna adresele coprinse în scrisóre, pe care le suprimemu, că-ci în dio'a în care s'aru afla, bietulu teneru innocente ar fi perdutu; conservam inse originalulu pentru timpuri mai bune.

Unu altu teneru teologu, infundatu într'unu altu seminaru rom. catholicu, se róga în rar'a sa navitate și innocentia, că déca superiorii sei aru cerceta la redactiune, pe câtu timpu a prenumeratu densulu la diariulu romanesc, se nu le spunemu adeverulu!

Pána înainte cu vreo doi ani se sciá numai atâtă, că teologii adusi din seminarulu St-a Barbara dela Vien'a în altulu dela B.-Pesta, voidu a continua cu societatea loru de lectura avuta în cursu de mai multi ani în Vien'a, nu

*) Secretu publicu se dice despre orice scire propagata din omu în omu, dara nici-odata spusa în audiulu publicului.

numai fusera opriti, ci și infruntati aspru de către unu arhiepiscopu r. cath., care le disé, că elu nu va suferi în seminaru „societate dacoromana“, și alte secaturi.

Asia dara este și remane adeveritu, că alumnii gr. catholici de nationalitate romanésca, trimisi la studiele theologice pe la seminarie r. cath. unguresci, sunt strinsu opriti a citi câte-ceva în limb'a loru nationale romanésca. Din contra, vediuramu deunadi din diariile magiare de B.-Pesta, care se incaierasera de slavacii r. catholici dela Sambat'a-mare (Tirnav) și dela Nitra, că theologiloru li se prenumera în seminarie câte 4—5 diarie magiare, pe care sunt obligati a le citi. Asia dara superiorii seminariloru unguresci facu în dilele nóstre intocma precumu facea superiorii seminariloru serbesci dela episcopiiile din Banatu și dela mitropoli'a de Carlovétiu, că până la despartirea totala a romaniloru de serbi, nu suferia se védia nici carte romanésca nici diariu romanesc în manile alumniloru romani, ba ii și batjocoria și persecutá, déca 'i audia vorbindu'si limb'a loru nationale. Cumu se numia acea procedura a superioriloru serbesci? Se numia de către tóta lumea civilisata tirania brutale și nerusinata.

Acea maltratare a theologiloru romani, rataciti prin seminarie unguresci noi o consideram nu numai că cestiune de principiu eminentu nationale, ci totu-odata că cestiune de suprema importantia morala. De aceea este fórte necesariu a sci, pe ce temeiu cutédia acei superiori r. catholici a opri pe alumnii romani că se nu se póta cultiva și esercita în limb'a nóstra; pe acei alumni, a caroru vocatiune este a merge că pastori sufletesci în comune romanesci, éra nu în comune magiare; pe acei alumnii, a caroru baserica este și trebuie se fia totu-odata nationale, identificata cu natiunea romana, că-ci altumentrea ea nici că ar avea ratiunea de a fi, precumu acestu adeveru s'a demustratu până la evidentiua la diverse ocasiuni, atâtu înainte, câtu și mai virtosu la restaurarea mitropoliei de Alb'a-Jul'i'a. Dela 1700 și până în dio'a de astadi celu mai tare argumentu alu greco-catholicismulu nu a fostu nici-odata dogmaticu și nici canonicu, din care necumu poporulu, dara nici preotimea vechia nu pricepea nimicu pe lume, ci în realitate argumentulu strabatetoriu alu propagandei a fostu celu puru nationale romanesc, și alaturea cu acesta usiorarea de jugurile tiraniei. „Uniti-ve cu Rom'a“, li s'a disu romaniloru, „că se ve scapati nationalitatea și limb'a de nimicire prin serbi de un'a, prin calvinii magiari de alta parte; apoi fiindu-că cu acésta vetii face placere mare și familiei imperatesci austriace, éca ea ve promite și emancipare civile și politica de sub tirani'a vechia“.

Actele scaunului Romei și ale cabinetulu imperatescu din Vien'a, prin care s'a restauratu mitropoli'a gr. catholica de A.-Jul'i'a și s'au fundatu episcopiiile dela Gherl'a și Lugosiu, sunt basate curatu și respicatu pe nationalitatea romanésca; populus romanus, natio romana sunt terminii, impregiurulu carora se intorcu acelea bulle, diplome, rescripte. Si cá nationalitatii romane se i se dea în baserica gr. catholica romanésca importantia și mai mare, la arondarea diecesei gherlene s'a luat în de aprópe consideratiune separarea comunelor romanesci de cele rutenesci.

A întreba pe archipastorii gr. catholici romani, déca acelea acte mari imperatesci și pontificali mai au valóre s'eu nu, ar fi a'i insulta. A'i întreba inse, că ce cauta alumnii romani în seminarie unguresci, spre a se preface în ianiceri nationali, este dreptulu nedisputabile alu fia-carui romanu. Nu cunoscemu nici o cauza, pentru care alumnii romani se póta face progresse mai mari morali în seminarie unguresci, decâtu în celeromanesci, și mai puțin se pricepe sil'a brutale ce se face tineriloru în acelea seminarie, că se citésca mai bine foi revolutiuarie și mascari din Bolond Miska, Borszem Janko și alte secaturi de acestea, numai pentru-că

esu în limb'a magiara, și se nu le fia permis a lua în mana foi honeste și serióse romanesci.

În fine, alaturea cu noi dorescu fórte multi romani că se afle, déca tramiterea teneriloru pe la seminarie unguresci, unde se desvetia și de ritu, se instrainédia și de poporu, este de undeva în-pusa, poruncita, fortiata.

De altumentrea cestiunile acestea sunt de o importantia asia mare, în câtu asta-data numai câtu sunt atinse pe de-asupra, și remane că se fia ventilate multu mai pe largu în legatura strinsa cu cestiunea principala de esistentia basericii gr. catholice romanesci care, anume în Ungari'a, este pusa la ordinea dilei (vedi proiectulu r. cath. de autonomia din 1870/1).

Dreptulu de adunarea ómeniloru spre a se consulta.

Acesta e dreptu asia de naturale și asia de necesariu ómenimei, în câtu ómeni cu mintea întrega și luminata dicu, că este lucru absurd a'lu mai și trage în discussiune. Dreptulu de adunare, reuniune, insocire, convenire, congregare, a fostu din timpuri stravechi dreptu fundamentale, de sine întielesu, alu tuturoru popóraloru libere; éra absolut'a lui necesitate pentru ómeni era cu atâtu mai simtita, cu câtu lipsia mai multu artea scrierei, artea tipariului, calile de comunicatiune pe uscatu și pe apa. Fóra dreptulu de adunari, fóra Forum nici-odata Athen'a, Spart'a, Rom'a nu aru fi ajunsu la acea culme'a civilisatiunei, din care se nutrescu până în dio'a de astadi popórale. Poporulu Angliei a luptatu și a versatu sange preste doué sute de ani contra aristocratii sale despotice, spre a'si asecura libertatea pressei, libertatea adunariloru (meeting) și libertatea de a petitiona — bine întielesu — în cestiuni puru politice — la ministrii, la parlamente, la coróna (rege, regina). În Franci'a, unde tirani'a fusese și mai afurisita decâtu în Angli'a, dela 1790 în tóte fatalile sale revolutiuni poporulu a pusu dreptulu adunariloru în frunte. Candu partid'a soldatiésca în frunte cu Napoleonidii s'a decisu a substitui vechiei tiranii unu absolutismu modernu, a îngrijitu că mai antai se suprime libertatea pressei și a adunariloru; în locu de a le regula prin legi întiepte, ei voira ale sugruma, și apoi tocma prin acésta mesura tiranica și ratacita lucrara pe man'a revolutiunei. Napoleonu III regulá adunările, inse cumu? prin o lege, pe care în dilele nóstre o decopiá ministrulu Tisza din Monitorulu Franciei, apoi o modificá în sensu și mai rigorosu, precumu se póte convinge ori-cine le va compara pe amendoue. Ungari'a nu avuse până aci nici o lege de adunari, nici buna nici rea. Caus'a acestei lipse de lege este cunoscuta. Aristocratia cea numerosa (preste 1/2 milionu de capete) fusese singura legislatóre, prin urmare ea nu voiă se'si stringa libertatea sa desfrenata cu nici o lege. Immens'a majoritate a locuitoriloru de multe milióne era sclava lipsita de orice drepturi civili și politice, heloti, servi glebae adscripti; apoi pentru sclavi de candu lumea esiste numai una lege: vointia absoluta a domniloru, a caroru proprietate sunt ei. Clasea asia numitei burgessii (cetatieni, orasieni) se bucurá de óresi-care privilegii, de drepturi civili mai largi s'eu mai restrinse, éra din drepturile cardinali ale ómenimei nu prea pricepea multu, cumu pricepea burgesia altoru tieri apusene. Asia dara dreptulu de reuniuni se află în Ungari'a și Transilvani'a tocma că în Turci'a. Partea cea mai mare a poporulu perduse sub despotismu chiaru și consciintia acelu dreptu. În anulu 1848/9, acelu dreptu se destepta, în 1861 asemenea; éra de atunci încóce ameti din nou, până ce ministerulu Tisza veni că se'i dea o lovitura asia de tare, în câtu se o simtia chiaru și partidele privilegiate. Cele intemplate mai de curendu cu acestu dreptu maltratatu, lectorulu le póte afla din corespondenti'a ce urmédia aci.

Restringerea dreptului de adunari publice (Meetings).

(—u.) Pe timpul resbelului orientala russo-romanu contra Turciei, compatriotii nostri magiari, pretinsi de unic'a natiune politica domnitória in acésta patria comuna „Ungari'a“, inscenau mai multe demonstratiuni in capital'a tierii Buda-Pesta; la inceputu, adeca asta véra pre candu armeloru turcesci li suridé noroculu si triumfau victorióse, cá se-si manifeste bucuri'a si simpatiele de frati cu turcii; ér mai apoi, candu cotic'a de odata cadíu într'orsa si armele beligerantiloru aliatu russo-romani triumfara victoriosu la capitularea memorabilei „Plevn'a“ si nimicirea totala a armatei gloriosului Osmanu-Gazi, confratii turciloru prin grandiosulu meetingu, luandu'si in dinti ánim'a sfasiata de doreri, isi manifestara condolenti'a facia de catastrofa ce o ajunse pre Turci'a trantita la pamentu.

Tóte aceste demonstratiuni fusera permise compatriotiloru nostri magiari, pre candu altoru popóra contrarie nu; dar apoi comediile inscenate pentru deputatulu „Helfy“, la care ocaziune plebea demonstrá, opumná palatulu ministrului - presiedinte „Tisza“ si i sparsera ferestriile, — dedita ansa diaristicea magiare a se incaierá într'o lupta cran-cena polemica; asia cá pre candu celea oficióse cá „Ellenör“ si „Hon“ sbiciuiau si condamnau cu vehemestria comiterea de scandale si pledau pentru restringerea dreptului de adunari (meetings) publice, — opositionalele Pesti Napló, Kelet Népe, pâna si Alföld versau focu si veninu asupr'a loru, se mancau si insultau unele pre altele prin totu felulu de epitete de ale limbajului loru.

Din acestu incidente, ministrulu - presiedinte „Tisza“ necagitu, puse straja guriloru, si printr'unu decretu emisú cátra comitii supremi restrinse dreptulu de adunari bine-binisoru. Noi din partea nostra indata ce amu aflatu din diariulu „Szabadság“ despre esistenti'a acelu decretu, l'amu si comunicatu lectoriloru sei in estrasu inca in lun'a lui Fauru.

Nu noi romanii amu datu ansa escelentiei sale ministeriale cá se se necagésca, de órace nu noi amu inscenatu demonstratiuni tumultuóse, nici n'amu comisu escese nocturne, alarmatórie si conturbatórie de pace si linisce, nici nu noi i-amu spartu ferestriile, — ci tóte le-au facutu fii nobilei natiuni magiare, concetatiunii si connationalii densului. Noi inse consideramu dreptulu de adunari de aceea ce este elu in realitate la popórale libere: Unulu din pilastrii libertatiei.

Dar' apoi si altcumu pentru noi romanii, restringeri de drepturi constitutionali prin rescripte ministeriale de categoria, respective de natura interpretatória teroristica, — nu sunt inventiuni noue suprindietórie, cá-ci noi dela dualismu incóce ne-amu dedatu asie dicíndu cu de acestea. Se supara inse fórté tare compatriotii magiari si mi ti-lu iéu pre „Tisza“ la trei parale, 'lu forfecu diarielle opositionali magiare atátu de aspru si insultatoriu, cátu nu scimu dieu ce amu patí noi, déca ne-amu incumeté a scrie in tonulu si in manier'a acelora. Vomu reproduce dara numai cá specimine unele passagie, anume dintr'unu articulu de fondu alu diariulu „Alföld“ Nr. 7, care éca cumu se espectoréza:

„Cu cátu mergemu mai departe pe terenulu constitutionalismului spre perfectionare, si cu cátu altcumu ne mandrimu cu progresulu ce-lu facemu in privinti'a politica; cu cátu ambitionamu a ocupá locu in ordinea staturiloru culte europene, cu atátu si in acea mesura dispare si lun'a constitutionalismului resarita la 1867; in aceea si mesura ni sdruncina drepturile constitutionali sub firm'a „liberalismului“ actualulu si arbitrariulu ministrului-presiedinte; elu nu pregeta a se folosi si de acelu instrumentu, care calca in pitióre si nimicisce esprimerea libera a parerii poporului (a nép szabad véleménynyilvánítását semmisíti meg); face ilusoriu parlamentulu, care in statu constitutionalu singuru este chiamatu a proiecta si votá legi; elu ignorandu aceste, in calea ordinatiuniloru restringe dreptulu de adunare alu poporului.

Ordinatiunile emise de elu cátra comitii supremi stau numai unu pasu departe de modest'a stare de asediú (ostromállapot), prin care dispune aceea ce crede a fi necesariu spre a amuti vócea poporului, ca se nu strabata la palatulu ministrului-presiedinte.

Restringe dreptulu de adunare alu poporului asia, incátu nime nici se mai cugete in Ungari'a la tienerea de adunari.

Ne damu din calea violentiei si ne punem pe terenu passivu opositionalu, dar nu aderamu nici candu la aceea. Nu se afla omu in patria, care intre bajonete se tiena adunari sub responsabilitatea de caventi octroata de ministru; facíndu ridiculosu celu mai santu dreptu alu seu si batujocurindu-si insusi poporulu opiniunea sa libera prin acea adoptare a ordinului ministerialu restringetoriu: cá numai de aceea resolutiuni se pota enuncia adunarea poporului, cari sunt pe placulu ministrului.

A uitatu inse dlu ministru presiedinte, cá natiunea fuge de inaintea violentiei provenitóre dintr'o dispo-

sitiune de putere absolutistica. Mai suntu de aceia, carora li plesnesce sangele in facia de atentatulu in contr'a drepturiloru constitutionali“.

Dupa aceste reasumandu articulu vorbirea deputatului Chorin si interpelatiunea lui Helfy, pune la ánim'a ori-carui deputatu alu camerei, a se opune si a combate in parlamentu dispositiunea absolutistica, reactionaria a ministrului de interne Tisza, care sdrobesce cu pitiórele celu mai importantu dreptu alu poporului, esplotéza constitutiunea si prin o trasura de condeiu amutiesce natiunea.

„Pesti-Napló“, asemenea diariu opositionalu, in Nr. 77, intr'unu articulu de fondu si mai ageru, dara totu camu in acestu tonu mi ti-lu scarmena pre escel. sa ministeriale apostrofandu intre altele: cá Tisza prin ordinulu datu la finea anului trecut, a surprinsu pre publiculu magiaru inamoratu de caus'a turcesca, inimicu moscovitului — cu unu presentu delicatu, dreptu gratulare la anulu nou. Acestuia apoi i se alatura si opositionalulu collegu „Közvélemény“, care in Nr. 83 face apelu la tóte partidele opositionali ale dietei, a se intruni intr'unu clubu compactu, cu scopu de a trantí pre Tisza si consocii. Se póte cá'lu voru tranti; dar' noi totu ne tememu cu némtiulu cá: „Selten kommt was besseres nach!“

Pre candu press'a magiara era mai revoltata, ministrulu presiedinte a respunsu dejá la interpelatiunile deputatiloru Helfy si Chorin in siedinti'a camerei, cu care respunsu abia potu trece prin purgatoriulu parlamentarismului, cá-ci acela se luá la cunoscentia cáne-cánesce cu 139 contr'a 122 de voturi; va se dica: „cu o biata fractiune a maioritatiei de 17 di: sieptesprediece voturi, — firesce cárpite din deputati insii ministri, secretarii de statu si alti oficiali, dependenti de gubernu. Fórté caracteristica este apostrofarea din replic'a deputatului Helfy, care i trosní ministrului Tisza in facia, cá numai atáta s'a intemplat: „cá ministrulu presiedinte Tisza a insultatu pe poporulu magiaru; ér poporulu magiaru l'a insultatu pe densulu“ („csak annyit történt két szoval: A miniszterelnök insultálta a magyar népet, a magyar nép insultálta a miniszterelnököt“). Cátu de inocenti sunt ambii factori litiganti; apoi a se insultá in parlamentu si pe strade, este totu atáta. Ei, dar déca se intemplá asemenea scandalu publicu cu primu-ministrulu Romaniei, ce sententia enuntia diaristic'a magiara, séu la casu déca altu poporu nemagiaru se incumeté se insulte pre escel. sa, se multiunea óre parlamentulu si diaristic'a magiara cu atát'a, cá adeca si insultatulu ministru-presiedinte se-si iée revangiu prin insulte?!

Transilvani'a.

Sibiiu, 9 Aprile. Dupa dóue dile de plóia merunta si manósa ceriulu s'a inseninatu éra si economii isi vedu de campuri. — Evenimentele din Romani'a insufla grija nu numai classeloru de locuitori carii se ocupa cu lectur'a, ci si la marea maioritate a sateniloru, unde vediendu cu ochii se destépta pe anu ce merge consciinti'a nationale si patriotica. In clasele superiori din cetate se discuta in momentele de fácia anume cestiunea Romaniei cu multa agerime si passiune, dara si in modu fórté unilateralu (Vedi Romani'a).

Adunarea generale a societatei de asecurantia reciproca „Transilvani'a“ se tienú in 7 d. a. in casele sale. Presidiulu ilu tienú asta-data dn. advocatu dr. Bruckner. Societatea fu representata prea bine prin membri numerosi. Raportulu anuale si bilantiulu fusera luate la cunoscentia cu atátu mai usioru, cu cátu informatiunile cerute si date mai alesu de cátra dn. directoru dr. Brote cu acea claritate si precisiune, care'i este propria dsale, a satisfacutu deplinu pe toti cei presenti. Consiliulu de directori si comitetulu de inspectiune li s'au datu absolutoriu, dupa aceea se facú alegere noua de trei membrii ai directiunii in loculu ddloru Iosifu Bedeus, Zachari'a Boiu si dr. Stef. Szabó esiti in sensulu statuteloru; dara toti acesti domni fusera realesi.

Luni in 8 Comunitatea (consiliulu municipale) cetatiei a tienutu siedintia mai virtosu in cestiunea calei ferate; cá-ci adeca Sibiiulu persiste cu tóta perseverantia pentru deschiderea unei cali ferate prin passulu Turnului-rosiu, si are dreptate atátu cetatea, cátu si comunele rurali din acésta regiune pre cátu numeróse si frumóse, pre atáta si bine inpoporate, anume cele de pe sub pólele muntiloru. Este adeca curatu batjocura a vedé atátea obstacule aruncate in calea acestoru populatiuni intru castigarea panei de tóte dilele, anume din Romani'a.

Dela Brasiovu primiramu éra si un'a din acelea sciri prea triste, si doreróse, de care natiunea nostra este asia desu cercetata. Scólele de acolo sciinti'a si literatur'a perdura éra si pe unulu din cei mai renumiti profesori. Necrologulu ce urmédia aci, ne comunica marea perdere: Dr. Ion Lapedatu. Profesoru in Gimnasiulu rom. gr. or. de aici, redactoru alu „Albinei Carpatiloru“ membru alu Comunitatii etc. dupa lunga suferintia impartasitu cu sfintele taine a parasitu viati'a pamentésca astadi in 25 Martiu st. v. la órele 9 a. p. in etate de 33 de ani. Acésta scire fórté trista o aduce la cunoscentia amiciloru si cunoscutiloru neconsolat'a socia Amalia n. Circa, micii orfani gemeni Ion si Alexandru, parintii Alexandru si An'a Lapedatu, fratii Ion si Nicolae, sócr'a Maria Circa, cumnatii Ion si Nicolae Circa. Remasitielle pamentesci se voru ridica din locuinti'a defunctului strad'a Scheiloru Nr. 134 si se voru immortala luni in 27 Martiu st. v. la orele 3 d. p. in cimiteriulu celu nou din Groaveri. — Brasiovu, 25 Martiu (6 Aprile) 1878.

Ne permittemu a trage atentiunea auctoritatiloru competente asupra casuriloru coprinse in acésta corespondentia:

Pianulu Sasescu, 6 Aprile 1878. Multu Stimatu Domnule Redactoru! In cursulu nóptei ce trece, s'au spartu zidulu dela mór'a comunala de aici, s'au furatu mai multi saci cu bucate din móra. Totu in asta nópte s'au furatu mai multe róte dela carale unoru ómeni seraci. Apoi neregularea drumului prin satu s'au facutu objectu de mirare, din cauza cá locuitorii nostri ambla fórté multu la padure, trecundu cu carale loru preste Pianulu Romanescu, totusi din partea Pianului Sasescu nu se face nemica in folosulu propriu, — numai pentru-cá se suferé si Pianarii romani asemenea cu noi, neci vitele la pastori nu se dau, totu numai din ocarmuirea comunale care consta din vreo cátiva indivi contrari binelui comunu, alesi contra legeri, si comitu in puterea loru fapte ilegale cu mare dauna a propriei nostre comune, precumu si cu daun'a simtibila a Pianului romanescu.

Ve rogu domnule Redactoru a da locu acestui articlu in pretiuitulu domneavostroa jurnalulu.

Nicolae Savu.

Preliminarielle de pace de la St. Stefano.

(Fine.)

Art. 20. Inalt'a Pórta va lua mesuri eficace de a pune capetu, prin buna invoiéla, cestiuniloru de litigiu pendinte de mai multi ani ale supusiloru russi, de a 'i despagubi si de a esecuta sentintiele fara intardiare.

Art. 21. Locuitorii din teritorielle cedate Rusciei, care isi voru stramuta locuinti'a afara din aceste teritorie, suntu liberi de a em gra vendiendu'si proprietatile. Pentru acestu sfersitu li se acórda unu termen de trei ani de la ratificarea documentulu de facia. Dupa acestu termen, locuitorii, cari nu voru fi parasitu tier'a si nu'si voru fi vendutu proprietatile nemisicátore, voru remaneu supusi russi. Averile nemisicátore ale statului séu ale fondatiuniloru de pietate, care apartínu fondatiuniloru situate afara de localitatelle mentionate mai susu, trebeu se fia vendute in timpul si cu modulu ce se va stabili de o comisiune speciale russo-turca.

Numit'a comisiune va stabili totu de odata si modulu cumu guvernulu otomanu va putea se'si ié materialulu de resbelu, munitiunile si provisiunile ce suntu ale Turciei si care aru fi gramdite in cetatile, orasielle si localitatelle din tienuturile cedate Rusciei si acumu inca neocupate de ostirile Rusciei.

Art. 22. Preotii, peregrinii si calugarii cari aru caletori séu aru petrece in Turci'a din Europa séu din Asia, se bucura de acelési drepturi si avantagie ca si preotii natiuniloru straine. Dreptulu de protectiune oficiale e recunoscutu ambasadei si consulateloru imperiale russe, atátu asupra persóneloru amintite, cátu si asupra posesiuniloru asiedieminteloru religióse, a instituteloru de bine-facere atátu din orasielle sante, cátu si din alte parti.

Calugarii din muntele Athos, cari sunt de origine russa, voru fi mantnauti in drepturile si prerogativele loru de mai inainte si se voru bucura, in acele trei monastiri care apartínu loru si in dependintiele acelor monastiri, de acelési drepturi si prerogative, ca si celelalte asiedieminte religióse si monastiri din muntele Athos.

Art. 23. Tóte tratatele, conventiunile si ingagiamintelle inchieiate dejá in privinti'a comericiului, a administrarii justitiei si a positiunii supusiloru russi in Turcia si care, prin starea de resbelu au fostu suprimate, intra iérasu in valóre, afara de acele restrictiuni care sunt contrarie documentulu de facia.

Ambele guverne reintra reciprocu in tóte indatoririle loru dinainte de resbelu, atátu in privinti'a comericiului, cátu si in privinti'a altoru relatiuni.

Art. 24. Bosforulu si Dardanelele, atátu in timpi de resbelu cátu si in timpi de pace, remanu deschise pentru navele tutoru stateloru neutre, care vinu din porturile russesci, séu au destinatiune pentru acele porturi. Conformu acestora, Inalt'a Pórta se indatoreza, ca in viitoriu se nu mai faca din fortaretielle Marei-Negre séu ale Marei-Egee blocade fictive, care nu aru

orespunde cu spiritul declaratiunii de la Paris, din 6 Aprilie 1856.

Art. 25. Deseversit'a evacuare a Turciei, afara le Bulgaria, de către ostirile ruse, se va efectua in impu de trei luni de la definitiv'a incheiere a pacii intre M. S. Sultanul si intre Imperatul Russiilor.

Pentru inlaturarea perderilor de timp, o parte a armatei imperiale pöte se îndreptez spre porurile Marii-Negre si Marii-Marmara, si acolo se se imbarce pe vase, care apartin guvernului Russiilor, seu care voru fi inchiriate pentru acestu scopu.

Evacuarea teritoriului turcu din Asia se va seversu n restimpu de siése luni, incependu de la diu'a incheierii definitive a pacii. Ostirile ruse se voru imbarca la Trebisonda, pentru a se întörce prin Caucau si Crimeia.

Miscarile de evacuare se voru incepe imediatu dupa schimbarea ratificarilor.

Art. 26. Pe câtu timpu ostirile ruse voru remanea in localitatile care, potrivit documentului presente, trebuie a se inapoiá Inaltei Porti, administratiunea va remanea in starea in care a fostu la inceputu ocupatiunii. In timpul pöna la retragerea completa a ostirilor, Inalta Pört'a nu va putea lua parte la administratiune.

Ostirile otomane nu voru puté intra in localitatile ce trebuie a se inapoiá Inaltei Porti, care asemenea nu va puté exercita nici o autoritate intr'ensele, pöna ce comandantii ostirilor russesci nu voru vesti pe Inalta Pört'a, printr'unu oficiar desernatu de densa spre acestu scopu, pentru desiertarea fia-carei localitati si provincie in parte.

Art. 27. Inalta Pört'a se indatoréza a nu pedepsi nici intr'unu chipu seu de a permite se fia pedepsiti, supusii russi cari in cursulu resbelului, se aru fi compromis prin nescari relatiuni intretinute cu armatele ruse. In casulu candu nescari persöne aru voi se se retraga impreuna cu familiile lor si se insotiésca armatele ruse, ostirile otomane nu se voru impotrivi la plecarea lor.

Art. 28. Imediatu dupa ratificarea preliminarilor de pace, prisionierii de resbelu voru fi reciprocu liberati, prin comisarii specialii numiti de ambele parti si cari se voru duce, pentru acestu scopu, la Odesa si la Sevastopol. Guvernulu otomanu va plati cheltuielile de intretinere a prisionierilor inapoiati, in optu spredece rate egale si in timpu de siése ani, conform cu socotelele ce se voru presenta de comisarii susu numiti. Schimbarea prisionierilor intre guvernulu otomanu si intre guvernulu Romaniei, alu Serbiei si alu Muntenegrului se va face dupa aceleasi base, cu adausulu ca, la stabilirea socotelor, se va tinea séma de numerulu prisionierilor inapoiati de guvernulu otomanu, care se va scadé din numerulu celor ce i voru fi inapoiati.

Art. 29. Documentulu de facia se va ratifica de MM. LL. imperatul Russiilor si imperatul Otomanilor si ratificarile se voru schimba in 14 zile, seu déca va fi cu putintia, si mai curendu, la Petersburg, unde se va fisa totu de-o data loculu si timpul candu stipulatiunile documentului presente voru avé se fia investite cu formele solemne obicnuite pentru asemenea tratate de pace. De altminterea se intielege de sine, ca inalte parti contractante se considera formalu obligate din momentulu ratificarii documentului de facia.

Pentru autenticitatea presentelui documentu, comisarii respectivi le au suptsemnatu cu numele lor si au pusu pe densulu sigiliile lor.

Facutu la St. Stefano in 19 Februaru (3 Martiu) o mie optu sute siépte-deci si optu.

(Semn.) Comitele Ignatiev, Nelidow.

(Semn.) Savfet, Sadullah.

(Traductiunea dupa „Romanulu“.)

Romania.

Telegramulu din 6 Aprilie venitu la diarele din Sibiu dela Bucuresci prin Vien'a, scosu din „Politische Correspondenz“ (organu alu diplomatiei austriace), consideratu prin urmare cá oficiale si autenticu, a produsu in spirite impressiune extraordinaria, si pe multi ömeni, in locu de a le face bucuria si a le da curagiu, 'ia bagatu in spaima desiérta. Acelu telegramu, adresatu de către M. Sa Domnulu Carolu agentulu seu diplomaticu generalu I. Ghica la St. Petersburg suna asia: „Dta se spui lui Gorciakoff, cá armat'a romanésca pöte fi sfarmata, dara nici-decumu desarmata, pre câtu voiui fi eu in viétia“.

Si ce a datu ocaziune la acestu respunsu in eternu memorabile, demnu de anticii regi spartani, demnu si de senatulu anticéi Rome? A datu amenintiarea brutale a cancelariului rusescu principe Gorciakoff, carele in 1-a Aprilie vorbindu cu Ghica, ii dise intre altele, in cestiunea Basarabiei aceste cuvinte: „In mani'a sberatului romanilor in patri'a lor si in afara, decisiunea Rusiei este nerevocabile. Eu acésta cestiune nu o voiui aduce la congresu, din cauza cá ea ar fi o insulta pentru imperatulu. Candu ar fi o alta potere, Rusi'a nici atunci nu s'ar indupleca. Cu Romani'a voiescu a negocia, éra déca nu'mi va succede a o indupleca, vomu lua Basarabi'a cu armele dela Romani'a; éra déca romanii s'aru oppune cu armele, unu casu cá acesta aru fi fatalu pentru Romani'a.“

Acésta informatiune este scösa dintr'o depesia a ministrului Cogalniceanu tramisa agentulu Bala-

cénu la Vien'a. Ministrulu inchiáie din partea sa asia: „In mani'a acestoru amenintiari, noi persistemu in decisiunea nöstra, de a nu negocia si a nu cede“.

In aceeasi cestiune ambasadorulu Elliot alu Britaniei comunica ministrului lordu Salisbury la Londr'a urmatori'a depesia a lui Ghica dela St. Petersburg din 3 Aprilie: „Asta-demánétia principele Gorciakoff me invitá la sine si me intrebá: Este adevératu, cá gubernulu DVöstre vrea se protestédia contra articolului 8 din tractatulu dela St. Stefano, care auctorisédia comunicatiunea armatei din Bulgari'a cu Rusi'a prin Romani'a? Imperatulu, care si fora de aceea este iritatu asupra DVöstra pentru tienut'a DV. din caus'a Basarabiei, si-aru perde patienti'a, indata ce s'ar vedea unu protestu cá acela. Maiestatea Sa a demandatu cá se'ti facu Dtale cunoscutu pentru gubernulu dvöstra, cá déca dvöstra v'ati propusu a protesta si a ve oppune la art. 8, va comanda ocuparea Romaniei si desarmarea östei romanesci“.

„Reflectandu'i eu (Ghica), cá Rusi'a trebuie se se intielega cu Romani'a si nu cu Turci'a pentru trecerea armatei, dise principele Gorciakoff: „In urmare portarei dvöstre, noi nu mai avemu a face nimicu cu dvöstra. Fia de ajunsu pentru dv. cá se sciti, cá noi persistemu pe langa trecerea libera prin tier'a vöstra. Informédia pe gubernulu dvöstra despre declaratiunea imperatului. Gubernulu dv. trebuie se declare cathegoricu, déca are seu nu de scopu a protesta contra dreptului ce ne rezervamu in art. 8“.

La acestea amenintiari brutali urmá susu comunicatulu respunsu sublime alu principelui Carolu. Asia dara catastrof'a este la usia. Fačia cu decisiunea nerevocabile a imperatului Alexandru stá decisiunea nerevocabile a principelui Carolu. „Sieb. D. Tageblatt“ afla respunsulu lui Carolu trufasiu si se teme, cá armat'a romanésca va cauta scapare in Transilvani'a, unde apoi totu va fi desarmata de către armat'a imperatului austriacu. Domnii dela „Tageblatt“ uitara in spaim'a lor, cá in vinele lui Carolu curge sange de Hohenzollern amestecat cu sange de Napoleonidi; preste acésta ei nu cunosc pe Cogalniceanu si pe Bratenii Romaniei, nu pe corpulu oficiarilor romanesci, nu nici gradulu de patriotismu alu romanilor. Deci se nu grabésca a tremura de frica, cá mai au timpu de tremuratu. Cei din B.-Pesta salta de bucuria. Prea curendu; se mai astepte puçinu, pöna va veni ordinea la ei, cá este apröpe. Intr'aceea 60 de mii ostasi romani se voru sci mesura prea bine cu 100 de mii muscali. Restulu actiunii terribile va cadea in spinarea altora. Romanii nu se temu.

Dela Berolinu veni scirea, cá ministrulu-presidente Ioanu Brateanu au ajunsu acolo in 5 Aprilie d. am. insoçitu de secretariulu seu Grigorie Ghica. Intr'aceea in Bucuresci se vorbesce tare, cá missiunea dlui Brateanu pe langa cestiunea Basarabiei si pretensiunea Rusiei de a'si preambila cu anii trupele preste teritoriulu Romaniei la Bulgari'a si inapoi, mai are a face inca si cu alta cestiune multu mai fatale. Pre candu adeca generalulu Ignatieff petrecea in Vien'a, venise de acolo scirea, cá acelu diplomatu dorindu a linisti si impaca pe cabinetulu austriacu cu tractatulu de St. Stefano, ii propuse impartirea Romaniei asia, cá Munteni'a se tréca intréga in possessiunea Casei Habsburg-Lotaringia, éra pe Moldov'a cu Basarabi'a se o inghitia muscalii. Se intielege cá acésta scire nu este autentica; pe noi inse nu ne-ar surprinde intru nimicu proiecte de acestea musealesci. Dela 1772 incöce s'a proiectatu de nenumerate-ori sfa-sierea si desfiintierea patriei romanesci, a acestei insule latine in midiuloculu lumei slave. Despre acestea planuri inse vomu tracta mai pe largu in Nrii urmatori. Intr'aceea Dummediulu romanilor traiesce, cá-ci Elu este eternu.

Sciri diverse.

Békés. (Focu infricosiatu). In 30 Martiu, dio'a pe la 10 öre se aprinse orasiulu si pöna la 1 öra d. am. arsera vreo 260 de case. Ventulu batea cu furia, de stingere nu a potutu se fia vorba. Din patru comune vecine au alergatu ömenii in ajutoriu cu tulumbe (pusci de apa); incendiulu inse s'a intinsu pöna in capetulu orasiului, unde nu mai avü nici-unu obiectu de consumatu.

(Omu saracu cu capitalu de 400,000 fl.). Mare contradicere, si totusi este asia. Betranulu ingeneru Constandinu Zahorsky locuá si traia in Vien'a cá unu omu saracu; dormia pe scanduri si se coperia cu unu mantelu vechiu; totu mobiliariulu seu nu facea 20 fl.; era inse omu förte religiosu. La mörtea lui se aflá unu testamentu facutu in tóta regul'a, in care lasá mai multe legate totu pentru scopuri humanitare, in

suma de patru sute de mii fl. Apoi se mai diceti, cá omulu nu'si este siesi insusi unu misteriu. Unulu préda 400 de mii si remane cersitoriu; altulu traiesce ca cersitoriu, cá se adune 400 de mii.

(Ministru calugaru). Diarele din capital'a Ungariei anuntiaru mai deunadi, cá dn. Tréfort ministru de culte, omu betranu cu nepoti, s'a „tunsu“ (asia se dice in resaritu) si s'a facutu „frate“ la calugarii franciscani. Cerimoni'a „blagosloveniei“ ce a luatü cá „frate“ fu insocita de unu prandiu cuviosu. Se vede cá relatiuni familiare nu au permis escelentiei sale se imbrace de totu „cinulu“ calugarescu. In resaritu 'iar fi fostu mai usioru. . . . Dara scopulu?

(Fric'a de bóle epidemice), care se nascu dupa mari versari de sange, a strabatutu pöna la Vien'a, din care s'au facutu si interpellatiuni. Din respunsurile date ese, cá de es. in Transilvani'a vecina cu Romani'a nu a trecutü pöna acumu nici-o epidemia, si cá numai in Segisiör'a domina typhus abdominalis, produsu inse prin cause locali, cumu apa rea de beutu, canalizare blastemata, necurati'a si putori cá in orasiile turcesci, spre cea mai mare rusfne a Segisiorenilor. Dara öre numai Segisiorenii? Pute si in alte orasie, in câtu trebuie se'ti tii bine nasulu candu treci prin stradele laturali; ba in unele dai preste mütie si cáni crepati chiaru si in strade principali, totu cá in Turci'a.

Literariu.

In Brasiovu la Römer et Kamner a esitu de sub tipariu: „Manualu“ asupra procedurii in cauzele mai menunte procesuali civile (Art. de lege XXII 1877) scriu pre séma poporului romanu, in specie pentru judecatoriile comunale, de Iosifu Popu. (Pretiu 80 cr.) (De vendiare si in Sibiu la tipografi'a W. Krafft, unde se afla si tipariturii pentru legea acést'a).

Cu prim'a di a lunei lui Martiu a intratu in viétia articulu de lege XXII 1877, prin carele cause mai menunte procesuali si apoi si unele cause de natura mai urgenta s'au indrumatu in parte la judecatoriile de pace, in parte la judecatoriile comunale.

Scopulu pre carele voiesce a'lu ajunge nou'a lege este: cá aceste procese se se finésca mai iute si se coste mai puçinu.

Cá inse privatii se se póta folosi de favorurile acestei legi, e de neincungiurata necesitate, se o cunöscu cátu de bine; atátu de bine cátu fia-cine se póta fi si advocatu in caus'a s'a propria.

Apoi fiindu-cá legea, din cauzele menunte procesuali (cauze bagatele) numai unele le indruméza la judii cunoscatöri de legi, la judii de pace, éra altele le sustiene competentiei judecatoriilor comunali, unde nu judeca cunoscatöri de legi: este si pentru membrii judecatoriilor comunale de neaparata trebuintia, se-si castige cunoscuti'a teoretica si practica a legii.

In opulu de susu voiescu a dá in man'a poporului romanu unu manualu, cu alu carui ajutoriu se scie singuratecii, ér' in specie membrii judecatoriilor comunale, aplicá legea in pracsu. Spre ajungerea scopului, nu numai amu explicatu legea, ci amu intretiesutu in comentariu si dispusetiuni din alte legi si formularie de suplicii, protöcole si deosebite resolutiuni scl.“

Inbulditi de ocupatiuni, trecuseramu cu vederea acestu concursu interesantu, esitu in „Biserica si Scöla“ dela Aradu.

Consistoriulu, dorindu se compuna carti de scöla (manuale, compendie) conformu planului de invetiamentu ce l'a emisu sub 10 Ianuariu 1877 Nr. 66/1 scol., a publicatu concursu cu premie pe terminulu de 1 martiu 1878. Fiindu-cá pöna la acestu terminu a intratu numai câte unu opu, ba din fisica nici unulu, Consistoriulu afla cu cale se prolongésca terminulu de concurgere pöna la 30 juniu st. v. a. c.

Premiele suntü:

1. Pentru exercitiile intuitive si gramatica premiu de 200 fl.
2. Unu manualu de socöta premiu 100 fl.
3. Unu manualu de fisica premiu 100 fl.
4. Unu manualu de istori'a naturala premiu 100 fl.
5. Unu manualu de drepturile si detorintele civili premiu 100 fl.

Cu autoriu opurilor de premiatu se va face acordü. de dupa care, pre langa unu onorariu, se dea Consistoriului a ingrigi tiparirea si distribuirea editiunii prime. La casu de a dóu'a editiune, are se se face acordü nou.

Dela zelulu invetiatorilor, preotiloru, inspectoriloru, protopresbiteriloru si alu tuturoru barbatiloru nostri in functiuni bisericesci si scolare, spera acestu Consistoriu, cá la terminulu amintitu voru incurge opuri numerose.

Aradu, din siedinti'a consistoriala a senatului de scöle, tienuta in 2 martiu, 1878.

Ioanu Metianu,
Episcopu.

Conversatiuni scientifiche.

Rolulu tehnice in civilisatiunea moderna.*)

In aceeasi nópte — 18 Februaru 1564 — in care a muritu Michel Angelo, s'a nascutu Galilei. Prin acestu actu se parea cá insasi natur'a voiesce a proba, cá domni'a suverana a artelor se terminá si cá avea se incépa aceea a sciintiei. Prin acelu actu se parea cá voiesce se arate in modu simbolicu, cá omenimea avea se pasiésca pe o cale pöna atunci neamblata, pentru cá se se apropie de una din acele probleme mari, dela a carei deslegare depinde realizarea scopuriloru civilisatiunii.

Acésta problema nu este alt'a, decâtü a usiora o mulu labörea (munc'a) ce este elu destínatu a esecuta

*) Dupa discursulu tienutu in Vien'a la 2 Ianuariu 1878 de către specialistulu M. M. de Weber.

cu partea sa fizica, era acesta usiorare consta in micșiorarea dificultatilor, care se oppun la manifestarea libera si la aspiratiunile spiritului omenescu, prin greutatea mecanica si imperfectiunea fortierilor sale.

Periodele dezvoltării, prin care au trecut genul omenescu in privinta aceasta, se pot caracteriza prin cuvintele: sclavia, ascasa, renascerea artelor si venirea lui Galilei, Kepler, Newton, si in fine a marilor tehnici Wadtt si Stephenson.

Wadtt ne-au lasatu gata ca mostenire machin'a cu vaporu ficsa. Epigonii (succesorii) au pututu numai se 'i schimbe form'a si se amelioradie detailurile. Forti'a pe care aceste aparate o punu la dispozitiunea omului, ecuivalédia numai in Europ'a, cu forti'a a 10 milioane cai séu 50 milioane de ómeni. Aru fi fostu aprópe inesplicabile, déca unu aparatu capabile a desvolta o fortia asia de enorma, precumu este machin'a cu vaporu, nu aru fi primitu in scurtu tempu o figura capabila de a servi in modulu celu mai eficace pentru deslegarea marei probleme a civilizatiunei, adeca locomobilitatea. Istori'a machinei cu vaporu este plina de minuni ale creatiunei. Si asia o au voitu spiritulu civilizatiunei moderne, ca machina cu vaporu miscata cu iutiéla, adeca locomotiv'a, se fia asemenea creatiunea unui momentu si a unui capu, ca si soror'a ei ficsa séu stabila. Pentru cá se implinésca acésta fapta mare civilizatóre, a fostu chiamatu fiulu Georgie alu sermanului focariu de machina cu vaporu Robert Stephensen, care lucrá in minele de carbuni dela Wylam. Acelu barbatu, ale carui idei avea se faca se dispara distantie pre acestu pamentu, trebuia se fia insusi unu focariu sermanu, care pentru cá se 'si póta procura midilócele de a puté invetia a ceti si scrie, se ocupá in órele libere cu carpituri de incaltiaminte si cu reparaturu de orológe.

Se parea cá si candu omenimea ar fi asteptatu cu nerabdaré acésta apparitiune mare, pentru-cá se 'si aplice capitalulu la constructiunea drumurilor de fieru si puterea sa la amelioradie constructiunilor si a sistemelor, pentru-cá se 'si póta transporta marfurile si a calatori din cele mai mari distantie. In mai pucinu de unu semi-secolu Europ'a se coperi cu unu complexu de drumuri de fieru, a caroru lungime era mai mare decâtu a toturoru sioseleloru cu o suta de ani mai inainte, si dejá in anulu 1877 Americ'a cu cele 19000 miluri drumuri de fieru intrecea pe cele 17600 miluri ale Europei, si lungimea sneloru dela tóte drumurile de fieru de pe lume aru ajunge cu prisosu cá se incungiuri cu ele de diece ori periferi'a pamentului.

Preste 100000 locomotive cu o fortia de mai bine de 25 milioane de cai tárescu pe 1 1/2 milióne de vagóne aprópe 30 miliarde cantarie (maji) de marfuri, de unde este prisosu, acolo unde este lipsa. Considerandu apoi enorm'a cifra a publicului caletoriu, ne vomu putea face o idea clara asupra nemarginitu de marei inrfuriri ce au drumurile de fieru asupra civilizatiunei omenimei. Capitalulu investitu in drmurile de fieru se urca la 25 miliarde, si activulu si passivulu acestora la 2 pana la 3 miliarde pe fiecare anu.

Despre fortele care lucrédia in acestu instrumentu alu culturai, ne vomu putea face o idea affandu: cá acea massa, ce se pierde din fieru si otielu pe drumurile de fieru ale Europei, cá rugina, topitura si faina pilita, pe fiecare anu, aru fi de ajunsu pentru inarmarea completa a unei armate de 1/2 milionu capete; cá pe fiecare di putrediesce din lemnulu terassamentului cantitate in o valóre de 1/4 de milionu, si cá din cele 170 milioane maji de carbuni pe care le consuma in fiecare anu locomotivele Europei, s'aru putea trage unu cercu in giurulu ecuatorului, de 1 urma si totu atátu de latu. Distanti'a ce o percurgu este de 120 milioane de miluri, o distanti'a care ar ajunge dela pamentu pana la Iupiter si Saturn.

Infiunt'a cosmica ce o esercitédia necurmat'a multire a caliloru ferate se afirma si mai multu, déca esa-

minamu mai de aprópe acea materia, care este elementulu loru de viatia, adeca: carbunele fosil.

Inainte de acésta cu multe milióne de ani lumin'a sórelui au scosu din pamentu — care pe atunci era mai caldu si a carui atmosfera era mai bogata de acidu carbonicu — o yegetatiune, despre a carei putere noi de abea ne putemu face o idea palida. Inse impregiurarea, cá cele mai dese paduri ale nóstre prefacute in carbuni de abea aru forma unu blocu de grosimea unui policariu, ne póte da o idea despre acea transformare colosale a yegetatiunei.

Asia dara noi incaldimu locomotivele nóstre cu radiele solare, care au stralucitu inainte de acésta cu milióne de ani.

Inse, precumu musculatur'a corpului omenescu fára de nervulu care trece prin ea, n'aru fi de cátu o massa mórtá de carne, asia si muschii sburatori pe cari iau daruitu Wadtt si Stephenson omenimei, n'aru fi perfecti, déca le-ar lipsi ide'a conducatóre, care li se comunica asemenea cá prin nervi, prin sirm'a linieloru telegrafice. Nici-o alta analogia nu a fostu mai perfecta, cá aceea ce s'a facutu intre retiéo'a telegrafica si sistemulu nostru de nervi.

Lumin'a pentru-cá se ajunga dela sóre pe pamentu, are lipsa de optu minute. Iutiéla cu care ne servesc electricitatea, este camu totu aceea. Precumu forti'a vaporului are chiamarea se usiuredie omenimea de o mare parte a dificultatiloru fisice, asia electricitatea este predestinata se usiuredie comunicatiunea spiriteloru de spatiu si tempu, si se fia interpretulu vointiei omenesci.

Pana acuma cuventulu scrisu redusu la semne pe care le tramite o a trei'a persóna, adeca telegrafistulu, a sburatu prin lume pe o lungime de 200000 miluri sirma si pe 500 miluri de cablu cufundatu in mare.

Perfectionarea telefonului, care este numai o cestiune de tempu, va aduce schimbari radicali in comunicarea de pana acuma.

Liniele paralele ale sneloru de pe calile ferate si acelea ale sirmei telegrafeloru sunt liniile de note, pe care sciintele inductive concentrate in tehnica au scrisu dejá Ouvurtur'a la iubileulu viitorului, si totu pe acele linii dupa noue victorii in lupta pentru emanciparea spiritului de greutatea corpului, va scrie Sinfoni'a sa eroica. Ieronimu G. Baritiu.

Stimate Domnule Redactoru!

Ve rogamu se binevoiti a publicá in pretiuit'a DVóstre foia urmatórea consemnare a ajutórieroru adunate in Bocsi'a montana (Banatu) pe sam'a ostasiloru romani raniti in resbelulu orientalu.

Cu totu respectulu

Ioane Marcu, invetiatoriu gr. or. colectante.

Vasilie Diaconovici, cojocariu, colectante.

St. Antonescu 10 fl., I. Petricu 10 fl., Corneliu Budintianu 10 fl., Stefanu Perianu 6 fl., Melania Panaiotu 1 galbinu, Octavianu Brosteanu 1 galbinu, Mihailu Russu 1 galbinu, Aloisia Petricu 10 franci in auru, Zach. Botosiu, preotu gr. or. 10 franci in auru, Vasilie Diaconovici sen., cojocariu 10 franci in auru, Nicolau Panaioth 5 fl. in argintu, Demetriu Antonescu, advocatu 5 fl. si 1 leu, Vas. Georgeviciu, propr. din Rafna 5 fl., Mich. Bradiceanu din Jidovini 5 fl., Ioane Marcu, invetiatoriu gr. or. 5 fl., Ioane Nica 2 fl. 50 cr. 1 leu si 2 sfanti, Basiliu Nemoianu, preotu gr. or. din Vasiova 3 fl., Ioanu Bolovegea 3 fl., Alesandru Costianu 3 fl., M. Gianu 2 fl., Alesiu Popescu 2 fl., Ioanu Crainicu 2 fl., Maria Cranicu 2 fl., N. N. 2 fl., Ioanu Tina, invetiatoriu din Bocsi'a-romana 2 fl., Aurelianu Popescu 2 fl., Catarina Popescu 1 fl., Catarina Diaconoviciu 1 fl. si 650 gr. scame, Catarina Munteanu 650 gr. scame, A. Diaconoviciu 1 fl., Vas. Diaconoviciu jun. 1 fl., Mihailu Dia-

conoviciu, studentu 50 cr., Aureliu Diaconoviciu, student 50 cr., Nicolae Vulpe, invetiatoriu 1 fl., Aureliu Russ 1 fl., Alesandru Russu 1 fl., Nicolae Avramu 1 fl. Iuliana Avramu 1 fl., George Nemoianu 1 fl., Mihail Daieviciu 1 fl., Maria Daieviciu 1 fl., Nicolau Spinean 1 fl., Nicolau Dobrescu 1 fl., Isaia Bobora 1 fl., Gregori Oancea, economu 1 fl., Ioanu Jivoinoviciu, calciunari 1 fl., Elisabeta Jivoinoviciu 50 cr. si 1 stergariu, N. N. 4 sfanti, Iosifu Sabeu, negociatoriu 1 fl., Alecsa Sabe 1 fl., Mihailu Perianu 1 fl., Iosifu Popoviciu din Dages 1 fl., Simeone Miatoviciu 1 fl., Nicolae Florei din Vasiova 1 fl., Iova Mitru din Vasiova 1 fl., Paraschev Mitru din Vasiova 50 cr. si 9'45 metri pánsa, Nicola Cozacu 1 fl., Vasile Ogherlaci 1 fl., Iacobu Novacu 1 fl. Petru Furlugianu din Doclenu 1 fl., Iosifu Furlugian 1 fl., Ioane Popoviciu 1 fl., Ioane Opra 1 fl., Corneli Botosiu, scolariu 50 cr., Aureliu Nemoianu, studint 50 cr., Fabiu Nemoianu, scolariu 50 cr., Virgiliu Camili Nemoianu 50 cr., Elena Nemoianu, preotésa 50 cr. Elena Nemoianu 50 cr., Petru Mustatia, papucariu 50 cr. Mihailu Munteanu, lemnariu 50 cr., Iosifu Puiu, lemnariu 50 cr., Constantinu Sabeu 50 cr., Vasile Tismanariu 50 cr., George Vucu din Bocsi'a romana 50 cr. George Sabeu 50 cr., Ch. Habasz 50 cr., Nicola Mircea 50 cr., Avramu Miteru din Feru 50 cr., Mart Miteru 50 cr., Aurelia Miteru 25 cr., Iulianu Miteru 25 cr., Cristina Miteru 25 cr., Dimitrie Petroviciu 50 cr. Ludovicu Marcinu 50 cr., Nicolae Roscobanu 50 cr. Nicolae Mustatia 50 cr., Petru Doloreanu 30 cr., Nicola Tieranu 50 cr., Iosifu Mustatia 50 cr., George Perianu 50 cr., Constantinu Stancu 50 cr., N. Turoti 50 cr. Nicolae Cadia 50 cr., Iosifu Roscobanu 50 cr., Gitiu Perianu 50 cr., Iosif Cleiu 50 cr., Nicolae Cocosiu din Bocsi'a romana 50 cr., Teodoru Ciula 50 cr., Moisu Crina 50 cr., Marcu Huma 50 cr., Const. Ciula 40 cr. Constantinu Tina 20 cr., Vidu Goga 20 cr., Nicolae Loga 20 cr., Petrutiu Loga 20 cr., Ioanu Tieranu 20 cr. Adolfu Renoi 20 cr., Petronila Roscobanu, scolaritia 140 gr. de scame, Iustinia Jivanu, scolaritia 140 gr. de scame, Elena Bocicai, scolaritia 140 gr. de scame, Elisabeta Jivanu, scolaritia 140 gr. de scame, Maria Avramu, scolaritia 140 gr. de scame, Iuliana Perianu scolaritia 50 gr. de scame, Elena Berdacu 50 gr. de scame, Elena Baleanu 50 gr. de scame, Elena Mustatia scolaritia 30 gr. de scame, Sofia Poienariu, scolaritia 30 gr. de scame, Maria Padesianu, scolaritia 30 gr. de scame, Iuliana Jianu, scolaritia 30 gr. de scame, Dochia Telescu, scolaritia 30 gr. de scame, Ioanu Gruiescu, scolariu 70 gr. de scame, Ioanu Potoceanu, scolariu 70 gr. de scame, Ioanu Spineanu 70 gr. de scame, Nicolae Bojinea 70 gr. de scame, Nicolae Telescu 70 gr. de scame, Alesandru Roscobanu 70 gr. de scame, Iosifu Poienariu 70 gr. de scame, Petru Gruiescu 70 gr. de scame, Aureliu Pocroianu 70 gr. de scame, Nicolae Stancoviciu 70 gr. de scame, Mihailu Popescu 70 gr. de scame.

Suma: 134 fl. 15 cr. in bancnote si moneta mica, 3 galbini austriaci, 30 franci in bucáti de auru de cáte 10 franci, 5 fl. in bucáti de argintu, 6 sfanti si 3 lei; 3'15 chilogram scame, 9'45 metri pánza si 1 stergariu. in valóre generale de circa 200 fl. val. aust.

Aceste ofrande benevole s'au speditu deja inainte de mai multu tempu directe prin posta principelui Demetriu Ghica, presiedintele societáti „Crucea rusie” din Bucuresci.

Pretiiurile cerealieloru

si altoru obiecte de traiu au fostu la 9 Aprile in Sibiu:

Gránu, dupa cualitati	1 hectolitru fl. 9 10 10 10
Gránu, amestecatu	„ 7,90—8,70
Secara	„ 6,60—7,—
Papusiou	„ 6,40—7,—
Ordiu	„ 7,—
Ovesu	„ 3,00—3,40
Cartofi	„ 2,50—3,—
Mazare	„ 9,—9,50
Linte	„ 12,50 13,—
Fasole	„ 8,—8,50
Lardu (slanina)	50 Kilogram. „ 35,—
Untura (unsóre topita)	„ 50 „ 30,00
Carne de vita	„ 1 „ 30,38
Oua 10 de	„ —,20

Cursulu moneteloru in val. austr.

Vienna, 9 Aprile.

Galbinii imperat. de auru	fl. 5,70 cr.
Moneta de 20 franci	„ 9,71
Imperialu rusescu	„ 9,70
Moneta germana de 20 marce	„ 12,40
Sovereigns englesi	„ 11,95
Lira turcésca	„ 11,20
Monete austr. de argintu 100 fl.	„ 106,15

Cursuri de Bucuresci in Lei noi (franci).

30 Martiu n.

Obligatiuni rurale din 1864 cu 10%	l. 88 1/2 b.
Imprumutulu Oppenheim din 1866 cu 8%	„ 90,25
Obligatiune de imprumutu dominiale din 1871 cu 8%	„ 86,50
Creditu fonciariu (hipot.) rurale cu 7%	„ 81 1/2
Creditu fonciariu urbanu (alu capitalei cu 7%	„ 71,—
Imprumutulu municipale non (alu capit.) din 1875 cu 8%	„ 82,—
Fondulu de pensii (per 300 l. a.) cu 10%	„ 152,—
Actiunile caliloru fer. rom. din 1868 cu 5%	„ 23,40
Actiunile caliloru fer., prioritati din 1868 cu 6%	„ 71,90
Daci'a, Compania de asecur. din 1871 actiunea de 250 l. a. 8%	„ 120,—
Romani'a. Compania de asecur., (act. de 100 l. n.) 1873 cu 8%	„ 45,—

Convocare.

Oonorabili membrii ai Asociatiunei Transilvane pentru literatur'a romana si cultur'a poporului romanu din despartimentulu III (Sibiu) sunt cu onóre invitati, a se intruni in adunare estraordinaria la 9/21 Aprile dupa amédi la 4 óre in sal'a asociatiunei tranne din strad'a Cisnadii Nr. 7 in Sibiu, pentru alegerea de Directoru in loculu celui demisionatu si completarea subcomitetului. Sibiu in 26 Martiu 1878. Din insarcinarea comitetului centrale alu asociatiunei.

Ioanu Popescu m. p., membru alu subcomitetului.

Fóia pentru toti — cu ilustratiuni.

Redactor I. Al. Lápédát. Editor Visarion Roman.

Apare in Sibiu (Transilvania) in numeru de 1 1/2 colá pe séptémáná si in volumuri de 6 colé la cáte 4 séptémáni. Pe an 75 colé in 52 numeru séu 13 volumuri. Tipar bun, hártie finá, ilustratiuni frumóse.

Aduce articoli de sciintá, ofere lecturá delectátóre, pledézá pentru adevér, pentru bine si pentru frumos.

Prețul abonamentului:

	pentru Austro-Ungaria	pentru Románia.
Pe an	8 fl. — cr.	20 lei — bani.
Pe 6 luni	4 „ 40	11 „ —
Pe 3 luni	2 „ 40	6 „ —
Un volum	— „ 70	1 „ 70
Un numér	— „ 20	— „ 45

Abonamentele se fac la editorulu V. Roman in Sibiu, la tóte libráriele si la oficiile postale.

Numere si volume dela inceputulu anulú corent se mai aflá incá pentru nouii abonați.

Tiparituru mai nóue

pentru procedur'a bagateleloru:

- * Protocóle pentru actiuni contiulu cu 50 cr. „ 50
- * Indice „ „ 50
- * Diuariu despre termine „ „ 50
- Citatiuni „ „ 40
- * Filere de inmanuare „ „ 40
- Sententie „ „ 40

pentru inspectorii de morti:

- * Instructiune esempl. 10
- Relatiuni, formul. I—VIII cont. cu 36 „
- * Conspectu asupra casului de mórte dupa tiempu 50
- † Conspectu asupra casului de mórte, dupa confes. si etate (D minta) 50
- Protocolulu mortiloru 50
- Certificatu de inmormentare 40

- * Cól'a catastrale de posesiune 50
- Conspectulu solviriloru de contributiune 40
- * Conspectu despre starea sanitara a viteloru 40
- * Fóia cártii funduarie a proprietariulu de vite 50
- * Conspectu sum. a starea viteloru „ 50
- * Conserierea casului de morte
- A. pentru judecatorii 40
- B. „ oficiile orfanale 40

12 se afla de vendiare

la W. Krafft in Sibiu.

(*) in 3 limbi; † ungresce; celelalte numai romanesc.